

OSCAGANIVETS. CROQUIS DE R. CASAS
LE GAGNE PETIT. Dessin de P. Casas

Vol. IV. N.º 94. Juny 1903

Ayuntamiento de Madrid

Custodia de la Catedral de Barcelona

EN el año 1408 fué robada la antigua custodia que tenía en esmalte las armas de la ciudad y remataba con una corona de oro, que había llevado el rey D. Martín, fija en su bacinete.

A no tardar, fué labrada la actual custodia mayor, pues lo denota en un todo su estilo. Hállase formada por un cuerpo ojival prismático-exagonal de oro, con otros tantos rasgados ventanales en sus caras, los cuales adornan preciosos calados y cobijan agudos frontones, flanqueándolos unas finísimas agujas ó aristones. En la cara central dibújase el círculo que permite la vista de la Sagrada Hostia, colocada en el centro de magnífica cámara ó templete que forma su interior, cuya bóveda por arista cierra una hermosa clave.

Termina por medio de tres elevados cuerpos prismáticos de cuatro caras, prolijamente labradas, que se elevan sobre el mismo, rematando en hermosas agujas y cogollos, entre los que descuella el cuerpo central, coronado por una cruz de brillantes moderna y que tiene en el centro engarzado el anillo episcopal de San Olegario.

Hasta aquí era la custodia de la época gótica, y prueba nuestro aserto el número de pinturas góticas en las que las custodias mayores, que eran conducidas en hombros, tenían siempre la forma de templetes, así como las de

mano tenían una larga caña para sostenerla.

En el siglo xvi agregose el pié formado por una elevada peana de plata dorada, también de seis caras, de estilo ojival y delicadas labores.

Osténtase colocada tan hermosa y rica joya sobre la silla ó faldistorio gótico de plata dorada con esmaltes azules, suponiéndose fué el sillón del rey D. Martín y que en él entró en triunfo D. Juan II después de las guerras del Rosellón.

Cobijando la custodia y amarrado á la silla se ha formado uno á modo de dosel compuesto de dos báculos á los que se han adosado dos coronas góticas, una de ellas inapreciable joya del siglo xv, premio de algún torneo, como lo indica la leyenda que en bellos caracteres está escrita sobre esmalte azul y enredadas por todas partes sargas de perlas y cuentas de ambar y granates.

Muchas son las joyas agregadas que enriquecen la custodia, haciendo un total monumental, siendo de notar entre ellas, un rico collar de oro esmaltado, de fabricación flamenca, que probablemente es el que donó Carlos I en los funerales de su abuelo Maximiliano; diversos y ricos pectorales y anillos, diversos dijes femeniles, algunos de época gótica, una banda de terciopelo rojo con bordados de coral y chatones de un cinturón, esmaltados del xv, y varias campanillas de oro góticas.

G.

Pensaments

Traduït del francès per S. R.

Tota societat es funda sobre la desigualtat, i tremola al més petit esforç vers la justícia. Però la Providència ja ha donat les seves ordres: tota iniquitat destruïda, es sempre reemplaçada per un altre — o per dugues.

La dona no perdona casi mai de ser gelós, i mai de no serne.

L'amor es com les cases de dispeses. Tot el luxe es al passadís.

Ayuntamiento de Madrid

Ayuntamiento de Madrid

Ayuntamiento de Madrid

La darrera prova d'amor que's pot donar a una dona, es matarla. Generalment estima més la penúltima: que un se mati.

Es veritat que les dones detesten l'ironia? Ah, si sapiguessin qu'es una forma de la sensibilitat!

Les dones i els rellotjes, mai senyalen l'hora que un voldria.

La virtut de les dones, casi sempre es la torpesa dels homes.

S'ha de valguer tant com el primer marit d'una viuda, i una mica més.

Asseguren que'l despreci mata l'amor, i'm sembla que volen dir el revés.

Entremitj de tantes besties perilloses, la Providencia ha posat els amics entre nosaltres.

Hi ha gent que creuen aturar el temps, fent parar el rellotje.

A fer pecar una protestanta, hi ha més voluptuositat, perque no pot ser absoluta.

Pels serveis que pensen fernos, els amics menos juheus, exigeixen un 50 per cent de agraïment.

Hi ha gent que porten montada a l'anell, la dent que'ls ha donat mala vetlla; jo voldria durhi clavada, la dona, que me n'ha fet perdre tantes.

Un amic es com la bomba: si puja, t'ofega i si cau t'esclafa.

Aprent a conèixer: t'estimarás menos; a conèixer als altres: no'ls estimarás més.

Si busques la dona del pròxim, fereixes la seva gelosia; si la respectes, fereixes la seva vanitat.

Certa gent fan com el bombo: fan soroll a costa de la seva pell.

Recórdat d'aquell lleó enamorat: amaga les ungles, pero no las deixis rovellar.

Un amic qu'ha fet una bestiesa, es plany primer del teu poc entusiasme; es plany més tart de no haberlo privat de ferla.

P. J. TOULET.

Del llibre: ALBUM DE PARIS

PER PAUL LECLERC

El marréc

ES com un gran butifarró de roba, perquè encare no té cames.

El seu cos fa flaire de pa calent, té'l cap tot roig i de sa boca, que vessa, en surten bombolles de saliva.

Es més calvo que si tingués cent anys, té els ulls d'un blau de porcelana, i li agrada

mastegar am les genives, un capsiró de ivori, o un gos de goma.

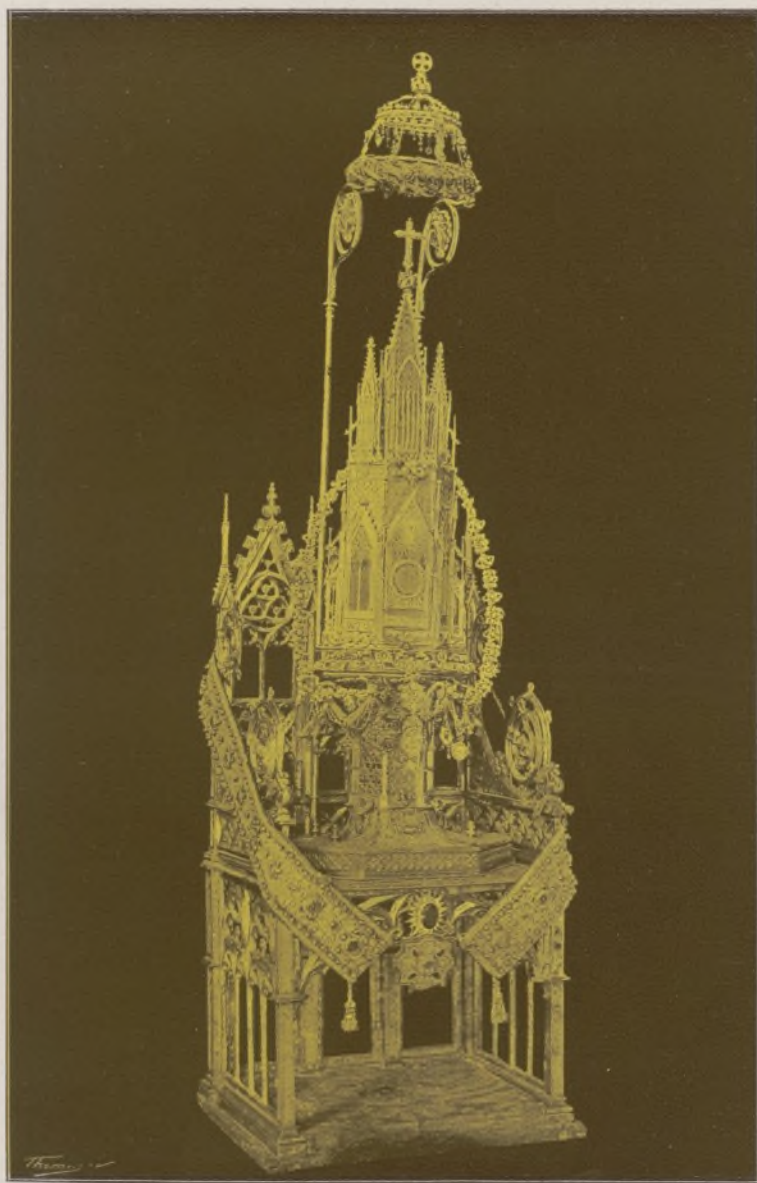
Es passeja a n'els brassos de sa mare, dorm de día i plora de nits, vol arreplegar la llum, i quant fa una ganyota diuen que fa una rialla.

Sas manetes, amb els cinc dits oberts, les revolca per sa cara, com dos crancs de color de rosa, si el miras te diu papa, i t'agafa el nas per la punta.

TERESA MARIANI. ACTRIU ITALIANA
TERESA MARIANI. Actrice italienne

Ayuntamiento de Madrid

LA CUSTODIA DE LA CATEDRAL DE BARCELONA
OSTENSOIR DE LA CATHÉDRALE DE BARCELONE

Ayuntamiento de Madrid

El baillet

El seu germà petit es el marrec, i el seu germà gran, es un xicot.

El baillet, va escabellat, du la cara bruta de fanc, de la qu'en surten dugues orelles com les nanses d'un'olla. El baillet porta les mans sempre brutes, el nas estobat i les mitjes foradades.

El baillet, viu tancat, dintre d'una brusa negra, que s'estreny al ventre amb un cinturó de cuíro. La gorra, sempre la té o dalt d'un arbre, o al regaró, però mai al cap.

El baillet, va devegades a estudi, passeja dos llibres lligats amb una corretja, i arriba quant ja han tancat la classe.

El baillet, cassà aucells am trampa, fa servir els dits bruts per fer ganyotes als vells, que van a darrera seu i la llengua per fer llengotes.

El baillet, lliga cassoles a les quies dels gats, amaga l'escombra de la portera, a dalt de la finestra, xeringa am tinta a n'els que passen, escup dintre dels plats, estira les orelles dels gossos i s'orina al vestit de la germaneta.

El baillet, no té amics de la seva mateixa edat, ningú sap d'ahont surt; com més el renten més brut va, i ell sol proveeix de polls al reste de la família.

El bordegás

Es imaginatiu, i s'alimenta de romansos i auques de redolins.

El bordegás, se penja un sabre de llauna a l'elàstic de les calses, enlaire una pistola i es corona el front am les plomes arrencades del plomero.

El bordegás, fa tan estrago ell sol, com una bandada de *cafres*, o tot un exèrcit d'Europa.

El bordegás, se les emprent cap al cellé fent crits terribles, s'amaga a les verdisses, assalta els sacs de pastanagues, i fa conciliàbuls secrets, i complots d'antropófacs.

Quant cau el día, i les ombres prenen formes estranyes, el bordegás s'espaventa del soroll que fa ell mateix: la veu se li torna ronca, les ataronjades carbasses li semblen salvatjes i Pellsrojos, i no gosant moures del seu lloc, tremola en un recó, baix la corona de plomes.

Els dóminos

Viuen en l'atmòsfera fumada dels cafés, i van sempre vestits de frac.

El doble sis es important com un burgés enriquit: l'hú-blanc, porta monocle, i els cinc tenen un posat macabre.

Sempre de mitx dol, els dóminos semblan viudos, i están gelosos de les cartes.

Cada vespre, deu anys seguits, quant arriba la mateixa hora, els revolquen a sobre del mateix márml; passen pels mateixos dits. Senten el mateix alé i escolten sempre lo mateix.

Potser pensen que la vida es gris, monótona, els dóminos; perque el front s'els va tornant groc com el d'una soltera vella.

Els fican al llit, els uns ben al costat dels altres, en una capsa llarga de fusta, entran al llit tots plegats, pero no més el doble blanc entra en camisa.

Els guants

Quant la ma no hi es dintre, tenen l'aspecte de drapots miserables, pero aixís que hi entra, s'inflen, s'estiren fins a romprers, lo mateix qu'una cornamusa.

No es pas per pudor qu'els dits nús s'enterren dintre el guant: es creuen mandrejar com grans senyors, allí dintre, entremitx dels anells, però la ma, que's tirana, malgrat la pell que'ls té presos, encara els permet mouers.

Els guants d'una dona, es tebionen al contacte dels seus dits tremolosos: i l'olor fade de bestia morta que tenen, es barreja ab l'aroma de la ma perfumada; com la flaire de les penes, es barreja a l'aspre olor de la terra.

Les mans enguantades, semblen animalons extranyes; s'encahuen a l'hivern dintre el manguito: i s'enfilen a l'estiu pel mànec de la sombrilla.

El guant fa tornar la ma misteriosa; com una cara ab careta; i no hi ha res més delitós, qu'estirant-los, veuren sortir una ma fina, de dits blancs, llars i hermosos.

El quarto del infant

El quarto clà, ahont el sol li agrada man-
drejar entremitx de les cases, un quarto ahont
el Gran Fuster, el seu Fill i el Burriquet hi
caminen cent vegades, ahont el vell Politxi-
nelli, ab la cama trencada, trova un silló, vora
del foc.

Per la finestra es veuen les teulades: es
veu un poble estrany de ximenees i penells,
i allí, a n'el cel, les orenetes voltant-los.

Els mobles son senzills, i de bona estada;

rústics com mobles de fora, una mica caixes,
un bon tros trencats; criats bons i fidels, que
han envellit a la casa. El pilot de juguets rebot
ab alegria per la porta d'un ample armari; un
gos de goma jeu per terra; i per l'escletxa de
un calaix surt la ganyota d'un dimoni. Un
aire de tendror banya els objectes i tots, tots
semblen somriure al llit blanc, que ab les seves
cortines blanques, trencadís com un juguina,
allí posat al mitx del quarto, sembla talment
una barca, una barca de veles blanques, nave-
gant cap al Destino.

Traduhit per S. RUSIÑOL

Fragment

L'edat d'or

... Diuen que als primers temps, els nostres avis
amb un roc esmolat que feia caire
de destràl cantelluda, provehien
am vianda i menestra necessaria,
la dura llei d'alimentar la vida.
Foren els jorns terribles, solitaris,
amb els seus aplegats dintre una bauma,
perseguien als monstres indomables
i el jou als animals companys del home
per la primera volta els ajunyien.
Vingué l'hora felissa. L'ample terra
inmensa, assoleiada, generosa,
coberta mes que d'or, de dolça fruita
i lliure de farams, la prodigaba
al home, únic senyor que l'aservia.
Era allavors virtut la natural ciencia,
i ni ningú volia més que'l propi,
i aquet era'l més just i com sobrava
era'l fruit pels aucells, i altres badantse
tornavan la llevó a la mare terra.
Quins temps mes diferents dels que are corren:
tan plens d'afany que no se sab d'on vinguen!
Sembla que'l vent recordi en sas canturies
aquell món virginal i fins que'ls arbres
quant van de la florida a la ramada
sembla que vulguin recordar els dies
que'l món sempre era vert i que ells anyoren!
Cor malaventurat, ai! el dels homes
que encare aixís augmenta sas angunies
veient per tot un símil de tristesa
que comparteix ell sol, que'ls arbres sempre
alsen al cel les cimes obedientes,
i el vent i l'aire i la fontana pura

am calma imperturbable alma serena,
reben del cel l'estació que envia.

Un jorn que clarejava més que'ls altres,
saltant pels serradets i carenetes,
baixava cap al pla que resplandia
teixint el sol l'espessadat del aire.
Es veia el vert entre la boira rossa,
i com el montanyés la mar llunyana
que hi veu passar vaixells, jo m'hi dalia.
Aixís debia allí en l'edat daurada
véurela'l foraster lluny de sa patria
quant després de molts jorns entre boscuries
veia aclarir-se'l cel, i planes verdes
seti o maisó d'una familia d'homes,
al lluny apareixia convidantlo.
Am quin delit debia ell acostarshi,
i els altres sers a rebre'l i abraçarlo,
i aclamantlos deturar als gossos,
vestirlo i donarli menjá i beure
i encendre'l foc en l'hospital coberta,
el foc que encare avui com l'aigua i l'aire
encare es per totom cosa comuna.
Deixaven els quefers per alegrarlo,
que'l do mellor del hoste es l'alegria,
i am cants, danses i jocs el festejaven
els jocs tan grats als Deus, que van perdentse
i es perdien més i més fins a olvidarse,
que l'home no te avui forsa sobreria
per malgastarla en jocs i no li vaga:
per després del treball un'hora alegre.
Tornarán aquells temps.....

J. PIJOAN

LA PROFESSÓ DE CORPUS. (SANTA MARIA DEL MAR.) QUADRO DE R. CASAS. MUSEU MUNICIPAL DE BARCELONA
LA PROCESSION DE LA FÊTE DIEU. Tableau de R. Casas. Musée municipal de Barcelone

Ayuntamiento de Madrid

Pintura

SALÓ PARÈS. — Sebastià Junyent. — Al comensar el mes, hi habí a n'el saló del carrer de Petritxol, una exposició parcial del estudiós pintor i escriptor, en Sebastià Junyent. No som gens partidaris d'una exposició d'obres variades, quant cada genre d'elles figura amb una o dugues mostres, mes aquesta objecció sent purament una apreciació personal nostra, ni treu ni posa quilats a l'obra seguida, ja llarga, interessant, incansable, buscadora i sobretot: intel·ligent, del pintor escriptor. En la figura, en Sebastià Junyent ja fa temps que ha trobat un límit que sols arrebaça am molt estudi, temps i treball, resultat temporalment màxim, que a cada nova exposició resulta lentament millorat i sempre agradable i decoratiu. En lo que guanya, es doncs en solidés, pasta i dibuix, qualitats que si bé el públic no garbella ni fa entrar en els seus parers indiferents, son molt i molt tinguts en compte per els aficionats als pintors que fan pintura, per amor a n'aquesta mena d'art plàstic.

La novetat de l'última exposicioneta den Sebastià Junyent, era la difícil probatura de prescindir de gran part de la seva tècnica moderna, pera aplicar tots els seus coneixements d'erudit i d'artista de consciència, a la creació d'una obra senzilla, d'aspiracions primitives, com d'amorós d'art pur, cansat de totes les receptes exitoses am les que's fan i desfán reputacions tan facilment adquirides com perdudes. La seva *Anunciació*, sentida, clara, curiosa i de gran interés, continuave possehint les qualitats agradablement decoratives de totes les obres den Sebastià Junyent; com primer pas en aquesta via, la proba fou honrosa, mes no's pot donar com definitiva.

En Sebastià Junyent, en una futura exposició més complerta, donará millor mida de lo que val; no per falta de qualitats, sinó per completar les diferents aficions que té, resultant dels seus estudis, viatjes i afinitats del seu temperament am les dels grans mestres que admira.

Al comensar aquestes ratlles, l'habém calificat d'escriptor i ens hi afirmém; no coneixém d'ell, mes que uns quants articles publicats en alguns setmanaris, i sobretot en la revista barcelonina *Juventut*; amb ells, n'hi ha prou per adjudicarli, no sosaltres, sinó tot-hom, l'honrós calificatiu d'escriptor, i d'escriptor prosista, branca de la que la nostra terra n'está ben mancada, no perquè no hi hagi qui la cultivi, sinó per els pocs que son, al costat de l'exércit de versaires *contadits* qu'emboirinen i ofeguen als ulls del públic, el ramell de poetes propiament tals, que naturalment, son pocs.

Els articles de crítica o d'opinions artístiques den Sebastià Junyent, son clars, sincers i d'ensenyances útils. Els que comensa a publicar desde fa algún temps, que s'acosten més als estudis de costums, tenen el gustós agre-dols d'un humor que veu les qualitats i defectes dels altres, sense enveja i am pietat i fan tant olor de llibre, que de segur no tardarán gaires anys en juntar-se i donar-se a llum en aquesta forma.

En Sebastià Junyent, es un esprít cultivat que s'ha format poc-a-poc i digerint els coneixements adquirits en viatjes i estades llargues al foc nou de l'art actual que es Paris, i al caliu del foc vell que era Roma i centres aon floríen els grans homens del Renaixement italiá. Aquest pintor, es d'aquells que sempre estudién, i que sense fer-si véurer, no se'n amaguen, perquè ho demostra amb obres.

L'història santa, de l'Estruch. — Aquest pintor, home de vintivuit anys, ha sortit d'una de les viles d'ambient menos pictòric, entre les moltes que a Catalunya's podrien disputar aquest títol negatiu. Aquesta vila, es Sabadell, el Sabadell dels telers, del cotó, de la llana filada i teixida, dels carrers estirant-se en viarany de suburbi trist i deixatat d'intemperies, concentrant tota l'aspiració de vida urbana en una rambla que barceloneiji aixís com la de Barcelona sabadelleija. D'allí, d'entre mitx de

les corrues d'obersers que les fàbriques engoleixen, de sota aquell cel de llauna nova si fá sol i de roba bruta si está núvol, d'allí ha tingut de sortirne un pintor, que per aquest ofici té qualitats innegables l'Estruch i qualitats que degueren ser conegudes ben avans de poder empendrer l'obra gran per les mides, el número i l'alé, que ha ensenyat aquestos dies a la exposició de can Parés. D'aquestes qualitats ne degué haber esment sigui per judici propi, sigui per referencies, el protector del que sembla degué sortir l'idea general dels quadros de assumpto sagrat que son la primera mostra dels treballs del pintor. I aixís, resulta qu'un pintor absolutament realiste i plé del desitx de copiar la Naturalesa sense aspirar a anyadir-hi res, s'haiji vist enbrancat en l'interpretació de la vida més idealiste que han produhit els temps. Honradament, sincerament, el pintor sabadellenc ha posat cels clars, cels vibrants —en el natural— nuvolades de tempestat, postes de sol i boires de capvespre, en els quadros definitius i en els vuitanta-i-un estudis sumament documentaris que flanqueijen i apoien fortament les deu composicions capdals. Ha buscat les ratlles dels estratus, les inflores de ventres famélichs dels nimbus, l'aspecte de glassa de les boires i llunyans, pero no ha enriquit de línees tristament caigudes a n'els filaments dels cels de posta, ni ha anyadit records de desconeguts apocalipsis a les amenasses dels cels airats, ni sugestions de focs sobrehumans en els incendis del sol que s'acluca, ni ganes de vibrar en les misterioses telepaties ultracelestials. El núvols son núvols, com els dels panoramas; les boires son glasses, com les dels vels; i les sedes, llanes, fils i casi els cuiros i demés detalls d'ornamentació i de indumentaria, son tant de materies aparentment similars, que'l més entés fabricant de Sabadell se veurí ben agafat si l'hi fessin dir de quina barreja eren les teles dels models. En quant a n'aquets, se veu ben clar que son *fixats* en la *Piazza d'Espagna* o en les gastades escales de *Trinitá da monti*. Tot aixó, en mitx d'un es architecture descansadament sencilles, am l'aparell qu'ara

tenen, de color honrat de pedres grises de clar-obscur negre brut en les ombres i blanc fred en les llums. Els personatjes, sobre tot la figura que ha omplert dos mil anys de món històric, la figura de Jesús, es tant d'aquesta terra, de la terra i res més, que en una de les composicions, quin assumpto no coneixém pero que podrí molt ben ser l'interpretació d'aquelles paraules: *donéu al César lo que sigui del César*, composició en la qu'estretament están posats els personatjes, Jesús, l'home Deu, el que volí patir mort i passió pera redimir una humanitat cada vegada més dolenta, l'iluminat per la gracia, l'aureolat per el destí de les grans tragedies, está figurat per un home jove convencionalment ros, d'un ros d'italiá montanyés del Nord, que poc costaria en fer passar per el deixeble malehit, per l'Iscaiot cantant els diners que li valgué la seva baixa trahició.

I es inútil anar trobant defectes, perquè el nostre intent ben lluny de ser aquesta estéril cullita, es alabar, potser per contraposició violenta, l'empenta que demostra atrevir-se am pintures com les que ha realisat el pintor Estruch. Els seus estudis petits, carinyosament pintats i am tenacitat repetits en els cambis d'aspecte de la trista naturalesa de Palestina, asseguren al pintor protegit de Sabadell, que'l día que pinti lo que a n'ell l'hi agradi realment, que será una cosa ben real, ben material, ben humana, ne treurá una obra menos elegida per el sufragi universal indiferent, però d'un nivell artístic superior a les ilustracions grans de mida però petites de pensament, que omplen de delícies als devots exterioristes i de desolació als religiosos concentrats. Les calades mesquites dels estudis, ens convencen; els passos de la vida santa sense volada, ens irri-ten.

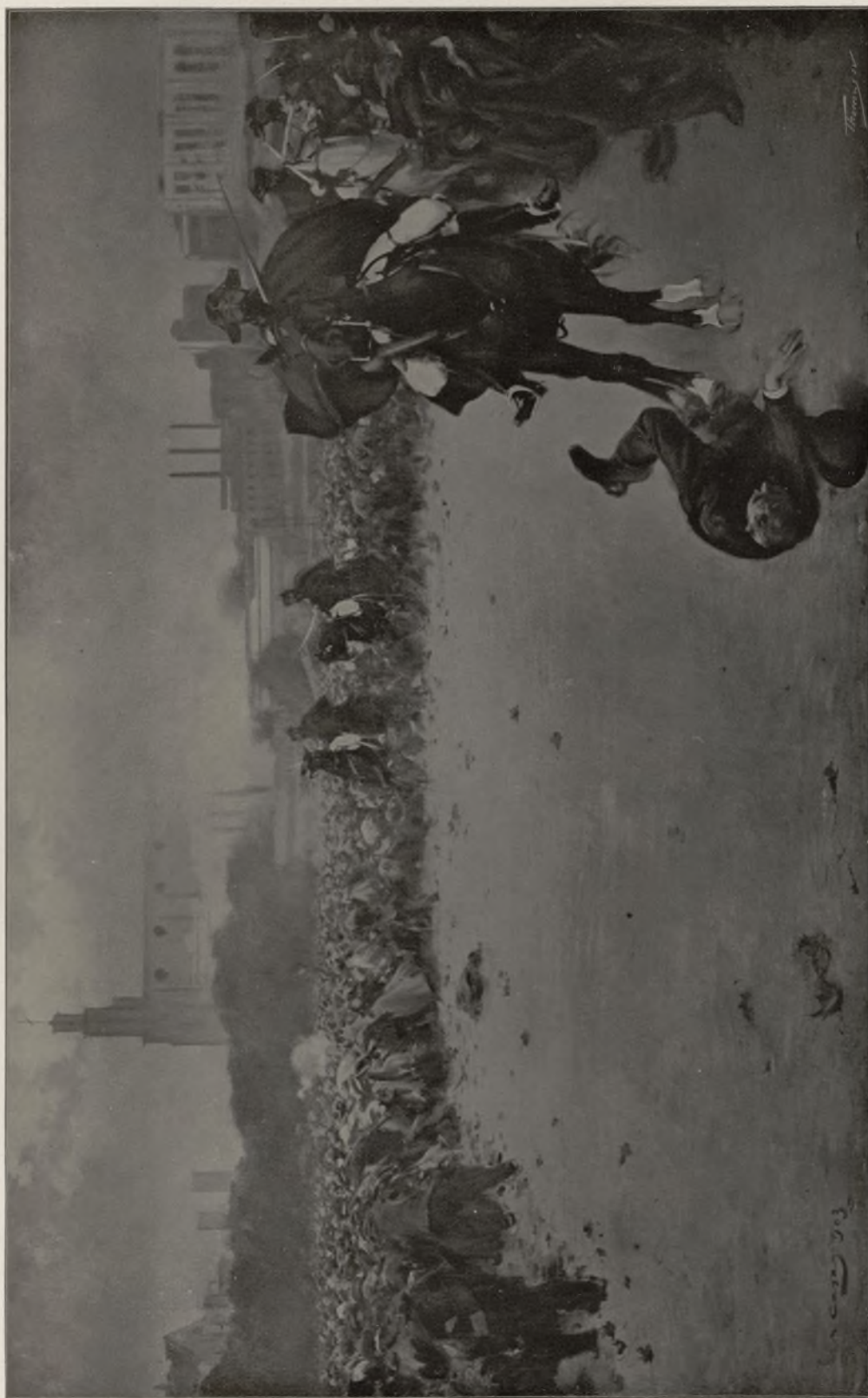
L'Estruch, pintor laboriosíssim i que ja té un ofici que domina materialment, l'artista sabadellenc, el catalá d'un país ferreny i pràctic, podrí comentar el Corán tot sol i sempre necessitará entrebancadors Mecenas pera volar cap a més enllá de l'estelada.

PINZELL

RETRATO DE LA SRTA. E. C. PER R. CASAS
POSTRAIT DE MLE. E. C. par R. Casas

Ayuntamiento de Madrid

LA CARGA. QUADRO DE R. CASAS
BARCELONE 1902. Tableau par R. Casas. Salon de 1903

Ayuntamiento de Madrid

Teatralia

SUPLENT. — Per malaltia d'aquell amic senyor que's firma *un de la platea*, he de suplir la seva prosa galana am les meves objeccions *aristócrates*. I desde la platea hé vist que es més plá el meu camí que el seu; d'entrada, desde dalt se domina la situació, se veuen els defectes dels públics en massa i en detall; se veu la escena més arrodonida i com al través d'una glassa que esfumant arregla, composa i millora; l'incomoditat que un suposa a les localitats altes, irrita els nervis i esmola l'actitut i la funció ha de ser molt més bona per agradarnos igual que a n'els de baix. — Un alicient que'm feie envejar el ser un dels de la platea, era l'accidental vehinat d'aquelles dames tant hermoses, delicades i ben vestides, no perquè no m'agradin les del meu bras, que precisament a Barcelona guanyen en hermosura a les altres, si no perquè desgraciadament les nostres dones no volen anar sovint als teatres qu'elles ne dihent *modernistes*, — trista dissort de les paraules lletjes! — i francament la companyia d'homens sols manca un xic d'aquells desitjos de bona companyia que tenim els que sense coneixer certs consols de la vida, sabém qu'existeixen i ho sabém de segur. — A dalt, me deia jo, tota protesta envers un vehí incomodo, sembla tot seguit una baralla de tranvia plé, am la diferencia de que en els eléctricos mai hi falta un municipal, mentres que en els galliners de teatre mai se'n veu cap que posi pau ni guerra.

Els Barrets de Senyora. — En ma ignoscencia teatral, era també un desitx aferradíssim, el veurer tot seguint la representació, les cares que vivien sota d'aquells florits cistells que fan de barret a les senyores. — Mes ai! com dihen les cançons tristes! Quanta desilusió he tingut al ocupar el silló d'un *de la platea*, am cert fruiment de pueril ambició satisfeta! De primer, sense ni com va ni com costa, al veurem modestament vestit de les festes de pobre, un senyor am cara d'at-

leta intel·ligent, me va donar entenent de seurer a la fila set, en lloc de la primera, qu'es la del meu amic malalt; el motiu que m'enterní, fou assegurar-me qu'era sort i qu'en cambi jo sentirie l'apuntador (*consueta* com diuen ara en certs teatros perquè ningú ho entengui) els meus amics de galliner, me feren objecte de les seves burles, demostrant-me que'l senyor de cara intel·ligentment atlética, se posave a la primera fila per estirar les cames i dormir am més comoditat.

Abans de comensar la funció, la meua situació era bastant envejable; el teatre estava casi vuid, perquè la gent que's creu com cal, no arriba fins que l'acció está en tal punt, que ja no's pot entendre l'argument; un lloc més enllà a la meua dreta, hi havia una noia jove, fresca i hermosa, que'm simpatisá tot seguit, potser perquè no portant res més al cap fora d'una hermosa corona formada per el seu pentinat, se semblava a les airoses treballadores que alegren els carrers de Barcelona a les nostres sortides de la feina. — Intimidat per la falta de costúm de ser mal educat, no gosava mirar de fit a fit com fan molts de la platea, pero valentme habilment de les ulleres que gasto per ser curt de vista, anava contemplant aquella agradable vehina, quant una mena de misteri de professó de poble passá d'esquena per el meu devant i deixá anar tota una massa humana de més de cent kilos envolquellada de setí negre, despendint emanacions de perfums cars ràpidament descomposats per aquell cos d'elefant am pell fina i coronat per una mena de projecte de coberta de plassa de toros, convertida en jardí d'una Babilonia de per riurer. — Un cop sentada, a vessar del calaixet del meu costat, ja no vaig poder mantenirme sentat d'altra manera, que decantant-me cap a l'esquerra, per por de veurem els polsos ratllats per les dents agudíssimes dels vidrets que feien de vora-viu a n'aquella mena de *pista de la muerte*. En quant a la meua *Beatrice*, com si l'ogresa aquella se l'hagués empassada. El

Pèl & Ploma

martiri'm semblava excessiu, quant molt després de tirar teló comensaren a interposarse entre la meua vista i la escena, no un, sino quatre o cinc estols o teories de noies i velles empavessades com un club de regates un dia de mala mar i cobertes am plataformes florides, sens dubte per dissimular la blancor artificial de les cares, lo mal combinat del cabell natural i postís i lo curt del pilá tornejat que deu sostenir tot cap de dona hermosa, i que'n aquelles pobres dones era únicament un lloc que se'n podrie dir clatell. De primer, semblaven d'aquelles colles de noies transcontinentals, que ballen el *Kake Walk* o lo que's presenta; mes per els cops de cap que'ls homes els hi dirigien i per les ineptes converses que mantenien am les vehines de devant i darrera, de dreta i esquerra i que cap mala mirada estroncava, prompte vaig veurer qu'eran bona gent extraviada per la falta de gust, de delicadesa i de consideració, pero persones que se'n podrien dir decentes sense regateix. — D'aquell acte, que afortunadament era el según de *Madame Sans Gêne* no'n vareix sentir més que'ls ressons esmortuits que m'arribaven per demunt d'aquelles montanyes viventes d'herbetes de *Julienne*, de flors de globo i de perles a tant la grossa; com a veurer, vareix veurer que les verdaderes *madames* i *mademoiselles sans Gêne* de cap mena, no eran totes a l'escena; ni la punta del plumero dels oficials den Napoleon-Paladini, s'oviraben desde el meu florit i perfumat desterro. — Al acabar l'acte, vareig sortir a respirar l'aire relativament sá del ben arreglat passejador de *Novedades* i allí la sort m'enviá una venjansa. Un conegut meu que coixejava, m'esplicá que l'hi havié caigut un pes sobre les cames, tot trevallant del seu ofici que es el gravar lo que dibuixen els altres i en efecte el cop degué ser gran, perquè enmatzinave l'aire l'ofensiu olor del antiséptic que portava i com va queixarse de pujar escales fins al primer pis del teatre, l'hi vaig cambiar el meu lloc per el seu, anant jo a veurer els jardins de caps de senyora desde certa alsada i ell introduint aquella peste entre la dama paquidérmica de la que he parlat — potser massa, — al comensament, i les florides i refflorides barreres viventes del devant.

Remeis? — I ara parlant amb enguniosa serietat: que no té remei aixó dels sombreros, gorros o barrets de les senyores? — En un país menos ben organiat per tota classe de desordres, com ho es el nostre, s'arreglaria com se fá en els teatres serios d'Alemania i d'altres terres; segons m'ha contat *un de la platea*, l'autoritat prohibeix l'ús de barrets-parques, com prohibeix fumar, cridar, tirar tiros, fer volar estels o qualsevolga incongruencia o cosa que resulti en detriment del conjunt de ciutadans i ciutadanes que se'n diu públic. Per part seva, l'empresa disposa un local espaiós i elegant i tant gratuít com altres dependencies dels teatres, aon les senyores deixen el barret ben guardat de pols, cops i lladres, s'arreglen un xic els rinxolets, ratlles, postissos, flors o lo que sigui i d'allí passen a seurer airoses les que son hermoses o que per ser esvanides s'ho crehuen i arronsades aquelles a les que'ls consta positivament que de goig no'n fan. — Aquí, una mida tan sanitosament radical, no més l'ha pogut emplear el *Liceo* perquè com casi totom es propietari i ara ja costa tant car com ser abonat, per no deixar-se perdre el valor de les localitats, fins passarien per anar amb estrenyacaps, o qualsevolga altra cosa risible. — Lo que es un teatre sense subvenció, no s'atrevirá a prohibir l'ús del barret, sense pensar en la plegada voluntaria de concurrentes de barret. — Si'ls teatres se reunissin i prenguessin l'acort d'establir-ho tots a l'hora, tal com fem nosaltres quant ens declarém en vaga, aleshores sí que's podrie anar a les platees i circulars sense destorbs inútils. Els articles de la premsa diaria, les ovacions a les senyores que tenen la delicadesa de no fer nosa als demés, les discussions i demés remeis vergonyants, son útils pera fer atmósfera, pero no arribarán a res. Que decideixin fer-ho desde *Novedades* als *Onofris* i desde la *Gran-vía* a l'*Eldorado* i tindréu resolta la qüestió dels barrets, podent obrir la no menos enutjosa dels acomodadors, am les sabates de música, els tamborets ambulants, el cobro de ulleres dolentes en mitx dels actes i totes les faltes de tacte, de modos i altres coses qu'están cometent cada nit i les tardes que hi ha funció, en detriment dels drets del públic i dels de les empreses.

SEPULCRE DEL MONASTIR DE POBLET. FOTOGRAFIA DE M. FAU
TOMBEAU DU MONASTÈRE DE POBLET, Près Tarragone. Photographié par M. Fau

Novedades. — Pagat el tribut a la conjura antibarretística que desgraciadament no serà de resultats radicals perquè un que altre sombrero o barret sempre seurà a les platees, passém a parlar de les representacions que s'han donat en els nostres teatres, desde la *teatralia* passada.

A *Novedades*, la companyia italiana a la que dona nom la senyora Mariani i gran autoritat el director senyor Paladini, ha inaugurat la temporada de les campanyes més profitoses de l'any, amb una sèrie d'estrenos que l'hi permeten sostenir la competència am la ben rebuda corporació d'actors escullida i reunida per la senyora Guerrero i el seu marit Don Fernando Díaz de Mendoza, que han pres possessió del teatre de Catalunya, més conegut amb el títol que fou transitori, d'*El dorado*.

La Mariani, disposa am *Novedades*, d'un verdader teatre d'Istiu, suficientment confortable, encara en un relatiu bon estat de decoració i llimpiesa, amb espaioses eixides i passeijadors, excelent il·luminació i ben situat per trobar-se en plena corrent del públic. Ademés, es circumstància altament favorable, la bona història artística del establiment dels Elías, perquè per ell han desfilat com a hereu moral del difunt teatre Líric, casi totes les celebritats que han vingut a Barcelona: La Duse, en Zacconi, La Vitaliani, La Sada-Yacco, en Nikitsch, i tants i tants altres que no cal anomenar, sense exceptuar l'ensaiat afortunat de *Music-hall* de luxe, que en el seu gènere, era un espectacle de primera d'un criteri artístic bon xic superior a les patotxades de fira suburbana dels circos que coneixie la nostra ciutat. — Anyadint-hi el favor indiscutible de que gosa la senyora Mariani i el molt partit que té entre'l públic, n'hi ha ben bé prou pera comprendre que les representacions se veïjin totes bastant concorregudes i que l'abono lluhit, ho resulti de debó.

La companyia de la Mariani, ha tingut un refors formidable, amb el reingrés del senyor Paladini, del que s'habien separat un quant temps; el valor d'aquest actor com a director, s'hi sent altre tant com la seva presència en les obres en que pren part. Entre

els nous actors de la companyia, despunta entre totes, la figura de la senyora Paoli, jove actriu de les que se'n diu de *porvenir*, perquè per el present ni els públics se'n adonen prou, ni les empreses les contractarien com a primeres parts, cosa que per altra part no els hi es inútil a n'els tals artistes, perquè am l'estada llarga en companyies de les que non son estrelles, aprenen lo que es saber viurer, circumstància principal pera saber representar comedies.

En el primer estreno important, en *L'altro pericolo* (*L'autre danger*) d'en Maurice Donnay, la jove actriu compartí merescudament els apludiments que'l públic dirigí al treball de la senyora Mariani, la que per sobre encara de lo que acostuma, representá el seu paper de mare pecadora, més de cor generós i gran, donant-hi tot el relleu de *grisaille* que'l caràcter del personatge imposa. Hi ha una escena, que revindica l'obra de totes les objeccions que puguin presentar els que volen posar en primer lloc de les obres teatrals l'acció moral: es aquesta, la confessió un xic obtinguda per força, en la que la filla confessa'l seu amor lleal per el que les murmuracions de la societat acusen de ser l'amant de la seva mare; aquesta que de cap manera pot convenir en que aixó sigui veritat, perquè fore la deshonra definitiva als ulls de la filla, no sols ho nega, sinó que en demostra aparentment la falsetat, assegurant que en Pradières serà el seu gendre. En quant a que aixó sigui, l'autor no ho deixa resolt, perquè sols se proposa el planteig del horrible conflicte, i si molts espectadors se'n van del teatre—acabada la representació—creient que la noia's casará amb el qu'obtingué l'amor de la mare, jo soc dels que crec que no.

En tota l'obra, hi ha la finesa de diàlec del cáustic autor de *Lysistrata* i co-autor de la *Clairière*, mes en la versió italiana se perd molt de l'original, no per in-habilitat del traductor, sinó per diferencia de temperament social entre la llengua de Molière i la de Goldoni. Excelent prova d'aixó, n'es la conversa bescantadora que sostenen els tres joves lluhits en la primera escena del según acte, en la que diuhen tot lo del text francès, sense poder do-

DIBUJ PER R. CASAS
DESSIN par R. Casas

Ayuntamiento de Madrid

narne la impressió de mala llengua en boca del que ho diu. La frase, es quan l'un dels personatjes diu: *ma maîtresse ne veut pas se marier avant sa mère, car celle-ci resterait fille*, paraules—que no son exactament aixís—que tenen tres o quatre sentits, de pitjor intenció l'un que l'altre; en italià, resulta una explicació mes aviat ignoscent, que altra cosa.

I ara un'altra observació, sobre'l caràcter que l'autor dona al marit de la pecadora, que molts troben carregat d'excessiu ridícol: en Donnay, amb el cinisme literari que l'hi es propi, posa en berlina als primers premis, repetint la sátira varies vegades, despreciant als *primers d'escola*; doncs bé: en Donnay té el dret de fer semblants burles, perquè tot bon autor i d'èxit qu'ara es, va sortir amb el número hù de l'Escola Central, de Paris, o d'una potser més important; no recordo el fet am precisió, perquè ja fa temps que ho vaig sentir a dir a un còmic francès, quant va venir la Réjane.

La conducta del públic barceloní en *L'altro pericolo*, té dret a les alabances dels aficionats al teatre modern, perquè es obra difícil d'entèndrer i d'acceptar i totes dugues coses succehiren.

El segon estreno, fou la representació de *La Passerelle*, escrit per Frederic Gressac i F. de Croisset, en francès i representat per la Réjane, que'l brodave de coqueteries i d'intencions que'n doblaven el valor literari. La Mariani i en Zampieri, están molt bé en aquesta obra, que am tot i ser molt atrevida per les costums del nostre públic, fou acceptada sense distingos, perquè com a bon vaudeville d'autors delicats, no té paraules dolentes, encara que les obres dels protagonistes donguin de dir. Tothom rigué en gran... fins els que's pensaven que la cosa era pitjor del qu'era en realitat, mal pensats que's denunciaven i dels que'l teatro estava plé. Es notable que tothom rigué de bona gana, amb uns certs *bons mots* apropòsit d'uns viatjes a Roma. Se coneix que l'auditori d'aquell dia, era escepcionalment de bona companyia i de bona mida de cap.

L'últim estreno que havém vist a la Mariani i a la seva companyia, es el de la delicada comedia de Sudermann, *Das Glück im Winkel*

que en italià'n diuen *La felicità in un can-tuccio*, que ve a ser una felicitat de reconet, escullida per una dona del Nord, més intel·ligent que apassionada, que no convens als nostres esprits meridionals poc reflexius i tant fets als actes reflexes! L'obra, es d'una senzillesa cristallina desde'l comensament, al hermós i consolador final, plé de tranquila i alta misericordia per part del marit ja d'edat (senyor Paladini), i d'afectuós desitx de protecció i caliu, en la dona jove (senyora Mariani), que esculleix la tranquil·litat d'un reconet plé de grisa felicitat, als transports brutalment passionals d'un curt espai de temps, seguit d'una vida d'amargures.

Els actors que prengueren part en l'obra, contribuiren al bon conjunt de la mateixa.

Eldorado. Companyia Guerrero-Mendoza.

— Portats de preferència a les representacions italianes, sols havém pogut assistir al estreno de *La noche del sábado*, comedia un xic incoherent que'l seu cultíssim autor en Jacinto Benavente, califica de novela dramática. Per obtenir un éxit gran, l'obra del fí ironista de Madrid, té la qualitat de parlar de coses que presuposen nocions de vida i d'actualisme internacional, que no sol tenir un públic frívol que va a lluhir un aþono car per un teatre d'istiu, encara que partit entre dugues o tres families amigues ja surt més aco-modo. — Del *aquellarre o sabbat* modern quina visió vol sugerir en Benavente, poc ne degueren capir la majoria d'espectadors, que en aquella reunió de gent perversa, sols ne mirave les condicions externes.

La presentació fou molt cuidada, com sempre i be prou se veu que tots aquells senyors actors, si no fessin comedia, serien abonats de l'actual temporada de *Eldorado*, aixís com els abonats d'ara, farien comedia si fá o no fá com els actors de la companyia de la senyora Guerrero i del seu marit, am la salvetat de fer cas omís de l'accent, que fore d'aquell obligat de *papaítu*.

Zacconi. — Per indicació den Borrás i de ningú més, segons m'ha assegurat el senyor Utrillo, del Pèl & Ploma, el representant den

Zacconi s'entengué am l'empresa del teatre *Romea*, pera fer donar una serie de representacions al gran actor italià. — Les dugues primeres anunciades de primer com a úniques, foren *La morte civile* i *Spettri*. Aquesta tria; fou durament criticada per els més entusiastes amics del teatre en general i del teatre bó en particular. *La morte civile*, deien, sols deuria ferla en Zacconi de lluny en lluny, mes com a curiositat, que com a alicient i no donant més que dugues representacions, tampoc els *Espectres* arrodoneixen el programa, perquè ja s'han vist fa poc per el mateix Zacconi i més d'una vegada, per més que l'empresa am més bona voluntat que acert, publicá aquells anuncis del *addio a Barcellone* (textual), com si's tractés d'una *troupe* de circo, que ni sapigués com s'escriu Barcelona en italià. Potser els fets, han donat rahó al sistema de les dugues representacions escullides, perquè la *morte civile* es molt coneguda del públic habitual de *Romea* i per la poca volada de la concepció que mai s'aparta d'un folletí, s'entent sense gaire esforços. Aixís, am les primeres representacions, s'assegurá'l públic de les cinc següents, que segons se diu, serán *sis*. Nosaltres, que de primer formarem entre'ls contraris a les dugues funcions, ens habèm passat al altre camp, al veurer l'extraordinaria incomprensió del públic, el dia del *Otello*. Incomprensió de l'obra de Shakespeare, que lo qu'es la den Zacconi, prou l'entengueren.

La representació, fou ben digna de les que ja coneixiem, i encara que'l gran actor estés fortament molestat per un mal de cap violent, arrancá aquell famós *fulmine del cel* amb una energia esferehidora. — La concurrencia, encara que numerosa, no fou la qu'assistí a les dugues primeres representacions creient-se que foren les úniques.

Il Vetturale Henschel. — Per aquesta representació, la pressa del públic fou ben poca, si bé no tant escassa com en *Pietro Caruso*. El motiu, podrie molt be trobarse en la falta de sugestió del títol de l'obra, perquè *Otello*, *La morte civile* i altres, o's coneixen en castellà, o en ópera, novela i quant no, per referencia. — Del *Vetturale*, ni del seu autor, se pot dir que fora de tres o quatre colles, ningú'n sab res, a

Barcelona i encara d'aquestes, poques hi figuraren en *corporació* i alguna se'n deixá en absolut, potser perquè no vesteix anar a *Romea*. — Deixant de banda aquestes consideracions qu'únicament afecten la mala reputació que's mereixen en el concepte artístic els predicadors aranyes, que sent els primers en no anar en lloc, se queixen de que'ls demés fassin com ells, bona vetllada fou per els pocs qu'am prou feines ompliem la meitat de les localitats del teatre.

L'obra den Gerhardt Hauptmann, es d'aquelles que s'aparten per complert dels cánons tranquilament formulats a Barcelona, am gran esforços de suficiencia, indiferencia e ignoscencia. Si un autor catalá o castellá's permetés fer cinc actes, dels quals tres fossin de pura exposició, quin burgit s'armaria entre aquell be de Deu de crítics admirables que patím, crítics de tant segura inteligencia i tant gran costúm del teatre, que amb una vegada'n tenen prou i massa pera veurer, sentir, apreciar i judicar les més diferents, les més desconegudes i les més superiors obres d'altres.

Hauptmann, es avui per avui, l'autor vivent de més volada, el més poeta i el més fondo de tots. Les seves obres conegudes per tot arreu, agraden a..... molt pocs i aixó que ja es gran senyal, encara ho es més quant un veu fins a l'evidencia, que en obres com *el vetturale*, per res fa mourer ninots de cartró, ni sentimentalismes de noia modernista, ni convencionalismes de poeta de dissapte al vespre. — Henschel, les seves dones i'ls seus vehins, son gent que viu i que vivint fan un gran miracle: aquest, es el procés del cambi que sofreix un home d'inteligencia ben espessa, quant tocat per els grans cops de passions violentes i afectes dolsos, s'obra naturalment, am tota claritat i sense tant sols donarsen compte, a les idees que sols semblen possibles pels sers privilegiats.

Aquell carreter rural, aquell sac de cervesa i de *schnapps*, aquell que per dir paraules suaus a la seva dona agonitzant l'hi diu *bestia*, sense compendreu ni per disquisicions impossibles, sent la forsa del seu malestar i'n veu el motiu, en l'incumpliment del que va ser l'últim desitx de la seva muller.

En Zacconi, va estar com era de desitjar, en tota l'obra i sent aixís no's pot pas demanar més; el secundá, en aquesta obra, am tanta forsa, la senyora Cristina, que tant bé representa *el carreter Henschel*, com *el poder de les tenebres i ànimes solitaries*. — La presentació escènica, deixá molt que desitjar, en el sentit extricte, perquè's necessitava molta imaginació pera suposar que aquella *casa pobre* del nostre repertori, fos un vestibul de quadres i cotxeres d'una fonda o posada de Silesia. Per molts espectadors, la presentació encara fou més defi-

cient, perquè l'argument, per cert molt mal escrit, que's repartie, deie Siberia en lloc de Silesia, i si aquesta província alemana, es bastant desconeguda del públic barceloní, que ni coneix els *teixidors*, la *Siberia* ens es familiar desde que vingué al món dels ximpls, el famós Miquel Strogoff.

Obligats a tancar aquí, aquests comentaris teatrals, deixém pera'l número pròxim el parlar dels demés espectacles, am l'esperansa de que'm treurá un gran pes de sobre, el complert restabliment d'un *de la platea*.

EL DEL GALLINER

Música

AL escriure en el Pèl & Ploma les impressions musicals qu'havém rebut de les manifestacions artístiques de que fruhim en la nostra ciutat, havém llessat moltes vegades expressions quelcom molestes pera'l públic *filarmònic de nom* que desgraciadament tan abunda, però com no sempre ens trobém en aqueixa vall de gemecs que'n nomenan Barcelona, en semana de Passió, algun jorn encara que no frequent, deixém a les campanes que repiquin a gloria i'ls devots de l'Art exclamém plens de goig: ¡aleluya! ¡aleluya!

I no hi ha per menys, quan avans de terminada la temporada musical, pasém balans al calaix dels ingresos morals i girant la mirada als *déficits* ens trobém que si la suma total no es fabulosa ni tot lo productiva que desitjariem, no per aixó deixa d'esser apreciable. Ara no's pensin els lectors qu'havém descobert un Wagner o un Shakespeare (com fa tres anys tan abundants se trobavan en nostres carrers i plasses), ni imaginin molt menys que'ls aném a anunciar per trentena vegada que vindrá a Barcelona portada pels *espléndits i artístics* empresaris de nostres teatres la *companyia* de Bayreuth (!) a posar la tetralogía wagneriana o que'n Weintgarner s'estableix a Barcelona ab la seva orquesta i para pis en el Hôtel Colón... res, senyors, res d'aixó, son fets a lo que volem concretanse, ja jutjats

pel veritable públic artístic, però com nosaltres tenim la *pretensió* de formar colla ab aqueixa semi-munió volém també *dir la nostra*.

¿No opinan i discuteixen en el Congrés de Madrid, en el Borsí del carrer d'Avinyó, i en els *Concursos* més o menys *hípicos*? Puig sense esser ni diputats, ni borsistes i molt menys hípics i apoyats en el dret inviolable de la llibertat de premsa de la que afortunadament tan se'n abusa, dirém alguna cosa de la vida musical de la nostra terra.

..

El mestre Crickboom que ha reportat tan bé als nostres filarmònics i a qui sens dubte havém de mostrarnos més agraïts, puig a mancar, pocs artistes estrangers ens haguessin fet gaudir, doná'l 29 de Maig últim un concert de violí ab acompanyament d'orquestra d'aquells que rarament s'esborran de la memoria dels veritables *amateurs*.

La pessa capdal de la sessió era l'intrincat concert en *re major* de Beethoven, obra musical de sólida estructura i pariona en valor artístic a les demés del mestre alemany, ahont se uneixen el poeta i'l tècnic, i lloc ahont s'exijeix un artista de gran talent que estableixi la corrent entre'l públic i l'obra. Aquest difícilíssim treball ahont s'escollan els atrevits que no esbrinan el *per qué* de les coses, que no entran

ESTUDI DE NENA. DIBUIX DE MÁS Y FONDEVILA
ÉTUDE DE FILLETTE. Dessin de Más y Fondevila

en el fons de l'obra per creuerla sols de forma aparatosa, es assolit ab la major naturalitat pel mestre Crickboom. En tot el concert se colocá a una gran alsada, però ahont sense rebaixar cap mérit del demés sobresortí el violinista, fou en la *cadenza* del primer temps i en el *larghetto*. No cal dir que'l director de la «Filarmonica» fou objecte de gran ovació.

Un altre de les impressions que volém comentar abusant del llegidor es de doble fase: moral i artística.

En Joaquim Malats a qui tan coneix el nostre públic, ha guanyat el concurs «Diemer», en el Conservatori de París, de ahont sortí anys enrera ab el primer premi. Tractantse d'un país que obra el camí de l'art als seus iniciats i que segons *se fa corre* els artistes son algun tan més ben mirats que'n el nostre i fins protegits, en Malats ja va tenir el bon acert de cercar l'estudi en un lloc ahont ensenyessin i's pogués apendre quelcom de profit; al anunciar-se'l concurs «Diemer» ahont podia recullir llores i profit, va realisar els quarts del rellotge de la Seu en art pianístic i va procurar que'n Pugno, Paderewski, Rosenthal i Planté, se convencessin que en la *laboriosa é industrial ciudad de los condes* també se trobava gent capás de interpretar els sublims mestres del piano. De la manera de com els va convencer, ab quins arguments, prou els va exposar en el concert que va donar la nit del 2 de Juny a sa tornada de París. La impresió que causá en el públic es indescriptible, el entusiasme d'aquest extraordinari.

Sincerament havém de confessar que mai s'ha sentit a Barcelona com en aquella nit les colossals «Variacions sinfóniques», dicció, elegancia, mecanisme, forsa, tot lo que exigeix aqueixa terrible obra, en Malats ho executa ab la major naturalitat. En el programa figuravan obres de Beethoven, Chopin, Paganini-Listz i Saint-Saëns i en quasi totes possá sos grans dots de pianista. Rebi, doncs, en Joaquim Malats nostra felicitació més entusiasta.

Els atrevits en qüestions artístiques que's preocupan de la transcendencia de les escoles, doctrines i demés branques de les mateixes,

sempre al rebre un dols fruit que reporti al esprit el goig de l'obra d'art, provingui de qualsevol part de l'arbre de la Vida, ab la més falaguera rialla el celebran i l'assaboreixen.

Un nou fruit acaba de veure la llum. La «Associació Wagneriana», ha publicat la primera jornada de la tetralogia «La Walkyria», traducció catalana adaptada a la música pel literat en Xavier Viura i el mestre Antoni Ribera.

El punyent desitj de tots els aimants de l'art wagneria de sentir les obres del geni alemany, en la nostra parla, la que reuneix condicions tan preuhades pera'l cant, puig es reconeguda la llengua catalana com un dels idiomes més musicals que's coneixen i si a n'aixó afegim que fora d'Espanya i algun altra nació tan atrassada com la nostra, les obres no son cantades en altre llenguatge que'l peculiar de cada nació, per lo menys en un teatre que reb el nom de nacional o un altre sinóim, i ens fixém en la gran importancia que tancan els poemes literaris de les obres líriques no solzament en les modernes sinó en les clàssiques, quedarà demostrada la necessitat de que tota representació lírica sigui cantada d'una manera respectuosa pera'l poeta i comprensible pera'l públic.

La «Associació Wagneriana», que conta entre'ls seus fins la divulgació de les obres del gran mestre en la fase literaria i musical i que desde fa temps se proposá demostrar al *wagnerisme liceístic* (o sigui *wagnerisme de segona ma*) que les obres wagnerianes tancan en son fons per sobre del músic un poeta dels més indiscutibles i que pera penetrar en el *sí*, es necessari avans de tot, coneixe la fassa literaria. La institució que no titubeijem en calificar de seriosa ha complert dignament ab els seus propòsits. Aixís ho reconeixém i dirém que en dos anys ha ofert al públic tres obres de Wagner en la nostra llengua i además una de teórica que ha sigut comentada per crítics i *amateurs*.

Tothom que hagi volgut penetrar en el fons de l'Obra wagneriana, sabrá ferse'l càrrec dels grans obstacles que han tingut de vencer els traductors pera conservar sense cap alteració i molt menys falsificació com existeixen en

les traduccions franceses d'en Wilder, italianes d'en Boïto i Zanardini i la castellana d'un senyor que per un xiquet més el fan *senador por derecho propio* i que no logrà que's fes sa traducció més d'una temporada.

La traducció catalana de «La Walkyria» la havém sentida cantada pel mateix mestre Ribera i en la mateixa «Associació Wagneriana» i varem tenir ocasió de sentir una audició de fragment de dita obra pel barítono en Ramon Blanchart i el tenor en Joan Raventós en la que'l públic demostrá ab forts esclats d'entusiasme l'emoció que l'hi produhian Wagner-poeta i Wagner-músic.

La relació de Siegmund en el primer acte es d'una forsa literaria de les que produheixen verdadera emoció dramática, els traductors han sapigut sometres al laconisme i sobrietat en que s'expresa el welsa; el cant de la primavera es d'una poesia encisadora i'l final del acte d'una grandiositat extraordinaria. El segon acte, no titubeijem en dir que causarà gran impressió el dia que tinguém la sort de sentirlo per un veritable actor dramàtic; la incomparable escena de Wothan ab sa filla, (que encar no ha sigut cantada a Barcelona, per les moltes supresions a que se'ns acostuma), i no terminariem mai si tinguessim que comentar les belleses que tanca aqueix acte.

Mes el lloc ahont en nostre concepte els traductors s'han trobat més afortunats, ha

sigut en l'escena final del tercer acte, en el comiat del Deu, en el conjur a Loge i en les enérgiques frases proféticas ab que termina Wothan.

«Qui de ma llansa
el ferro temi
no passi aquest foc jamai!»
.....

En la traducció se troben además al cantó de cada paraula les anotacions corresponents a 80 temes musicals i 47 figures que formen l'estudi temàtic de la primera jornada de la tetralogia.

Aquest trevall, degut al Mestre Ribera es el més complert què ha arribat a nosaltres, puig els d'en Wolzogen, Lavignach, Kufferath, Chavarri i tants altres com se troban no enclouen res més que la exposició dels *leit-motiv* pero els manquen les transformacions dels mateixos; segons les situacions dramàtiques ho exigeixen, reunint además aquest estudi el estar al alcans dels profans en els misteris del pentàgrama.

La entusiasta fe ab que treballa en Ribera com l'ajuda portada per en Viura, son dignes del més gran elogi i creyém que sos treballs se trobarán encar més recompensats el jorn en que les obres del Geni alemany, siguin cantades ab els respectes i consideracions a que son dignes, aixó es, que's donguin a co-neixer els drames-lírics de Ricart Wagner.

RAFAEL MORAGAS

Bibliografía

UN LLIBRE DE POESIES. (1) — Una afinitat més de la mare Naturalesa amb els seus fills estimats els poetes, es l'època en la que publiquen els seus llibres. Aquets, que son com les flors, surten en èpoques periódiques de l'any. Els llibres més materialistes, per la tardor; els idealistes, al brotar la Primavera. Els que no fan olor, no tenen època fixa;

(1) Voliaines, per E. Guanyabens, un volúm de 121 planes, molt ben imprés a càr Tobella & Costa, de Barcelona, sobre paper de fil, verjurat; preu 3 pessetes.

son les roses de tot l'any que recorden l'existència de les flors, alegrant sense gran esclat, la tristor del Sol o del fred.

Enguany, la florida de llibres de versos, ha sigut particularment abundosa mes la de poesies, no tant.

El llibre den Guanyabens, es tot ell, un llibre de poeta; les seves composicions responen perfectament a lo que diu en la següent dedicatoria a n'aquell altre poeta de la vida real, a l'Ignasi Iglesias:

Aquí les téns: del meu verger són filles:
perxò van neixer totes tant senzilles.
Les unes van voltant el foc del llum
on tot lo nat fineix, tot se consum.
Les altres, refugint la flama impura,
somialen en l'eterna que fulgura
per sobre les humanes passions,
més enllà de nissagues i de mons.
Aquí les téns: del meu verger són filles:
perxò van neixer totes tant senzilles.

Senzilles sí, pero ben allunyades d'aquella senzillesa mansa qu'es la negació de la poesia.

Entre les que copiém a seguit, n'hi ha una que més que coneguda, casi's pot dir popular: es l'*Enterrament*, posat en música per l'Enric Morera, am gran fortuna. — Que curtes ne son les ratlles dels versos! que llargues, que grosses, que tristes, les visions que caben entre els espais de les paraules! — Al acabar, el llegidor que senti, perquè molts no poden sentir res ni llegint, ni vivint, la desolació que deixa en l'esperit es tant real, com al acabarse el plany de la música en la mateixa poesia cantada; llegida, la té també, la música indefinible de la poesia qu'angoixa'l cor i per un moment que fuig al acte, ens enlaira de lo de sempre i'ns fa sospitar uns oviraments de vida gran, hermosa i tant alta que'l defalliment cau de sobte sobre l'ànima, de tant que reb el cop de l'impossibilitat evident, de mantenirs-hi estona.

A un fill del camp

Oh benvolgut amic! i com t'envejo
la solitud que aquí'l pulmó respira!
Quan sóc am tu, que bé que saborejo
la dolça pau que allí'l meu cor no ovira!

No saps lo que's pateix passant les hores
entre cases iguals, arreglerades,
tot somiant del riu les fresques vores
i el veinat de casetes escampades!

Oh! no, no saps lo que és, pèl qui desitja
fuir de les grandeses de Natura,

sentir-se asfixiat per la calitja
febrosa de l'humana podridura!

I viure frec a frec del llot i el vici,
i entre cecs d'esperit i miserables,
en tant que pel cervell, en mut bullici,
voltegen fantasies inefablès!

Visions plenes de llum, de sol i d'aire
que emmenen l'il·lusió, per blaves vies,
a regions més serenes, d'altra flaira,
on no's parla de lleis ni jerarquies;

ont el cel petoneja la montanya,
on la neu fa invisible la frontera,
on l'aucell a fer niu, content, s'afanya
sense teme'ls atacs de l'home-fera;

ont el vent psalmodia entre'l fullatge
místics cants a l'Amor i a la Bellesa;
on fins la quietut son homenatge
rendeix a l'eternal Naturalesa!...

Oh fill del camp! El teu amarc somriure
diu prou que no m'entens d'una paraula;
tu somies trobarte, un dia, lliure
pera menjar del ciutadà a la taula!

Més ai! ja has mirat bé aqueixes arbredes?
no hi trobes sinó fred, en la nevada?
no sents jamai cantà, en les salzarèdes,
plenes d'ombres i fresca, l'aucellada?

no admires, quan el sol se'n va a la posta,
les tints que enrogeixen la planura?
ni l'auba quan de nou el jorn s'acosta?
ni'l cel quan, ple d'estels, de nit, fulgura?

ni aqueixos pics gegants servant am forsa
del cel el blau dossier? ni la cascata?
ni'l roure secular que res fa torcè
i que respecta'l temps i el llam no mata?...

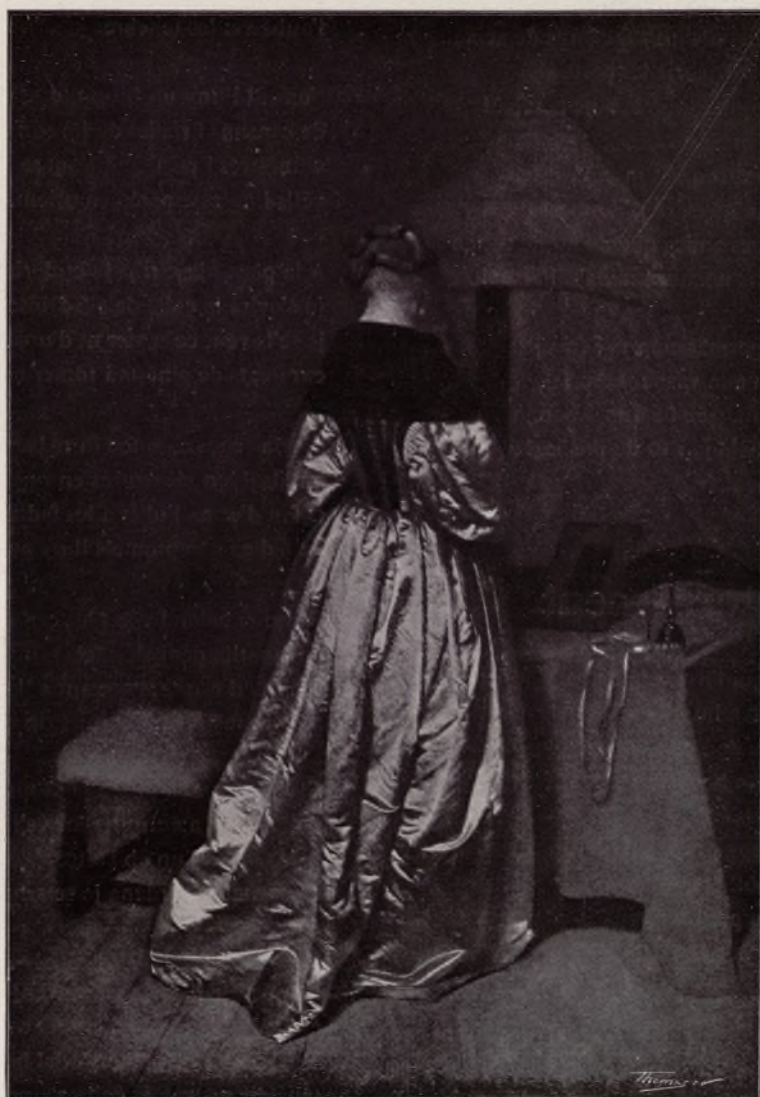
Bon amic camperol! com te'ls envejo,
aquest bosc, aquest camp, on vas fent dies!
Quan vinc aquí, que bé que saborejo
la vida que aimo jo i tu desprecies!

Tu't canses de suar sobre la terra,
pensant que lluny d'aquí no hi ha fadiga:
jo'm canso a la ciutat, aon viu m'enterra
la lluita miserable que m'hi lliga!

XIMENEIA RECONERA. PROJECTE DE J. CODINA †
CHIMENÉE. Projet de J. Codina †

Ayuntamiento de Madrid

SENYORA JOVE ARREGLANTSE. QUADRO DE JAN VERMEER O VAN DER MEER
JEUNE DAME À LA TOILETTE. (National Gallery, Londres)

Ayuntamiento de Madrid

Oh qui sabés com tu menar l'arada,
fangà aquest tros, dallà aqueixa herba humida,
sentint com sento jo la nit, l'aubada;
veient com veig el bosc, el cel... la vida!

Oh qui pogués, tot conresant tes hortes,
peixent tos bous, segant tos camps de xeixa,
de l'infinit, al cor, obrir les portes
i en mitg de lo més gran sentirse creixé!

I, els odis apartant que'l mon infesten
de crudeltats iníqües, obrí'ls brassos
tant sols als pocs amics que a l'home resten
quan de lligams nocius afluixa'ls llassos!

Volgut amic, germà! com te l'envejo,
la dolça soletat aon vas fent dies!
Quan sóc am tu, que bé que saborejo
la pau que anhele jo i tu desprecies!

Enterrament

Ambe qui l'han casada
massa ho sabeu:
és home de riqueses,
és un hereu.

L'han portada a montanya;
però... ¿què hi fa?...
la pobra presonera
té'l cor al pla.

Sa casa és una tomba:
mai res hi riu;
hi hà enterrada una verge
de viu en viu.

Aparia la caixa,
cuita, fuster;
volteja les campanes,
bon campaner.

Porteu-li flors, fadrines;
plorèu, minyons:
són mortes d'un cor d'àngel
les il·lusions.

La sardana de la sòn

Ja s'apaga'l caliu de les fogueres
que enrogeixen la nit de Sant Joan;
ja groguegen pels puigs les ginesteres;
l'auba ve: les tenebres ja se'n van.

Sona al lluny un brugit, que va acostant-se,
de cançons i rialles de jovent:
a finestres i portes abocant-se,
vells i noies esperen somrient.

A la plassa ja arriba la cridoria;
jo s'ovira la colla dels fadrins:
ja se'ls veu, com venint d'una victòria,
enramats de ginesta i romerins.

Si són roges com foc llurs barretines,
pàlids duen els rostres ensenyats;
si fan d'esma l'ullet a les fadrines,
de fadiga són prou els llurs posats.

Sense vi balandregen les carbasses
a l'espallada penjades dels minyons;
n'hi ha dos que, marxant a llargues passes,
am violins contrafan uns rigodons.

Els músics a la plassa ja s'aturen;
am gatzara a enrotllar-los va'l jovent;
ja les mans l'un ab l'altre s'asseguren:
comensar la sardana ja se sent.

Am peresa la roda va movent-se;
els qui sonen, van d'esma acompanyant...
Tot sovint, unes mans, del ball desfent-se,
séns dir res van la colla abandonant.

Cap soroll... A la plassa ja no resta
ni sardana, ni noies, ni baillets:
am badalls s'ha acabat aqueixa festa:
a les cordes no inquieten ja'ls arquets.

Mort el ball, ja res queda de la vida
que encengueren els focs de Sant Joan:
els minyons han tornat a la dormida...
Sols quan sonin violins, despertaran!

QUENTOS DEL VELL JAPÓ. — La casa T. Hasegawa, de Tokyo, ha publicat amb el títol de *Qüentos del vell Japó*, una serie d'edicions ingleses, franceses i japoneses, ben dignes succedànées de les col·leccions que les cases Hetzel i altres publiquen pera cultivar la jove imaginació dels nens.

Havent-nos afavorit la casa editora am l'envió dels volúms de l'edició francesa, n'havém encarregat la traducció d'alguns qüentos a un jovenet que ja comensa a tenir certa il·lustració; per la mostra's veu el parentiu de totes les fons populars, sense per xó perdre la personalitat imaginativa de cada país.

Lo pardal de la llengua tallada

VEUS aquí que una vegada i en altres temps, una mala vella va injuriar i tallar la llengua al mimat de sa vehina que era un pardal. I tot, perquè'l pobre aucell se li havia menjat el

midó qu'ella tenia en un cubell, a punt per rentarse la roba.

Quan la vehina va éuren esment tingué un gran disgust, i acompanyada de son marit es posá en camí per saber aont l'aucell s'havia refugiat.

Al cap i a la fi, havent atravesat montanyes i montanyes, planes i més planes, trobaren la casa.

Molt va alegrarse el pardal quan sapigué que sos amos feien tant per ell. Remerciantlos de sa bondat els hi feu portar una taula tan plena de peixos i *saké* que no hi cabia res més; tots els fills i nets del pardal els servían i acabats els postres, l'amo de casa, apartantse sa tassa de *saké*, emprengué un ball. Axis, en franca gatzara, passaren tot el dia.

Quan arribá la nit i els dos vellets s'aixecaven per entornarsen, el pardal, fent portar dos grans paneres, els hi digué: «Vos prego qu'es-culliu una d'aquestes paneres. ¿Quina voleu, la més gran o la més xica?»

«Doneunos la més xica, que nosaltres som vellets i la durém més fàcilment.» Prengueren la més xica i se'n anaren avall.

Al arribar, volent véurer que contenía, la obriren. ¡Quina fou sa sorpresa al véurer que estava plena d'or, plata, pedres precioses i pessets de seda! ¡Ni en somnis! La panera era inagotable: com més coses ne treien, moltes més en sortien; de modo que prompte es trobaven possehidors d'envejable fortuna i riquesa.

La mala vellota de vehina, al adonarsen, esdevingué gelosa i ab el desitj de possehir els mateixos tresors, aná a véurer la vehina i va preguntarli ont vivia el pardal i quin camí te-

LLEGINT. — *Onze morts... Vint ferits!*
Qui fos chauffeur!

nía de seguir per trobarlo.—Hi aniré,—es deia. I en efecte, va anarhi.

Tant prompte el pardal la veigé venir, maná que portessin dues paneres exactament iguals a les altres, i va ferli la mateixa pregunta: «¿Quina voleu: la més pesant o la més lleugera?» «Doneume la més pesant.» Prengué, doncs, la més pesant i avall, amb la feixuga càrrega. La panera pesaba com un immensa roca i era difícil durla.

Al obrirla joh sorpresa! sortiren d'ella una munió de sers diabòlics empeltats de llimacs i

granotes que se li tiraren des-sobre, esgarrinxantla, mossegantla i desfentla amossegades amb tant dalit i rabia que prompte la vellota va tornar-se com pasta de midó.

Urashima

DIU que's diu que'n altre temps, vivia en les costes del mar Japonés un pescador que l'hi deien Urashima.

Un jorn aná a pescar. Adivineu que prengué en contes de pendre peix?... Una tortuga de closca duríssima, testa ratada, i de quá desnerida pero llarga, prima i bellugadissa com una anguila.

Dec advertiros, que totes les tortugues (o al menys les japoneses) viuen mil anys.

Urashima al véurerla pensá: «D'un peix en faré igual dinar i encare més..... doncs perquè ting de privar a eix pobre animal de que visqui noucents noranta nou anys. No, no seré tan crudel. Ademés estic segur que a la mare no li agradaria».

I donant un petó al morro de la tortuga, va tornarla al mar.

Com feia un d'eixos jorns d'istiu, xafagosos, en els quals tothom fa mitjdiadeta, Urashima se dormí en sa barca. Llavors del fons de les llisquentes ones, surgí una esllanguida jove, que recullintse son gran mantell de porpra estés sobre l'aigua blava, seient ab gran recato i respecte a son costat, va dirli: «Urashima, jo, la filla del déu de la mar, estic am mon pare en lo sumptuós palau dels dragons, sota les ones. No era una tortuga lo que haveu pres i tornat a la mar. Era jo. He vingut am l'encàrrec de veure si erau bo o dolent. I com

ara ja que sabem que sou un bon minyó, gentil i hábil, vos vinc a buscar. Si voleu, vos casareu am mi i viurém felissos mil anys, en lo castell dels dragons, més enllá de la profunda mar».

El pescador prengué un rem, la deesa un altre, i suaument i melangiosament vogaren, vogaren, fins arribar al palau dels dragons, ont el déu de la mar residia i governava com un rei, tots els dragons, les tortugues i'ls peixos.

I que bonic! Los murs del palau eren de coral, les fulles dels arbres, esmeragdes i sos fruits rubís; plata les escates dels peixos, or pur la quia dels dragons. Pensant i imaginant lo més hermós que poguís, tindrás una idea difusa i pobre de lo qu'eseix palau. I tot perteneixia a Urashima: perquè, ¿per ventura no era el gendre del déu de la mar, el marit de la encantadora primpcesa dels dragons?

El jove matrimoni visqué felís, passejantse per entre'ls arbres de fulles d'esmeragdes i fruits de rubís, tres anys.

Mes un día, Urashima, digué a sa dona: «Jo so molt felís aquí, però desitjo tornar a casa per véuer els pares, els germans i les germanes. Déixamanarhi algún temps; ben prompte seré de retorn».

«Jo no puc aprobar vostre projecte, contestá ella; tinc por

vos passi alguna desgracia. Mes, si desitjeu anárvosen, no puc detenirvos; sols desitjo que prenguéu eixa caixa i mireu de no obrirla; si la obriu, jamai podreu tornar.»

Urashima prometé tenir compte de la caixa i no obrirla per res; es ficá a la barca i boga que bogarás fins a ser a la platja de la seva terra.

Peró qué succehí durant sa ausencia? Ont era la casa de son pare? Ont era'l poble? Les montanyes eren exactament iguals, mes els arbres eran tallats. El torrent de prop la casa pairal era'l mateix, mes no hi había cap dona

ELLA... — *Perqué no porta Panamá?*

ELL.... — *El papá me'n dudá un de Londres.*

rentant els seus vestits. Li semblà un xic massa extraordinari tal cambi, sols en l'espai de tres anys. De prompte dues persones passaren el torrent i ell els hi parlà d'eix modo: «Voleu dir-me ont ha estat transportada la casa de Urashima que's trobava en eix indret?»

«Urashima?, respongueren. Fa quatre cents anys que's negà a la pesca. Sos pares, sos germans i fins els fills i nets de sos germans, son tots morts. Aixó es una historia vella. Com podeu preguntar per llur casa, quan fa tants segles que fou enrunada?»

Llavors Urashima pensà. Cregué que'l palau del déu marí am sos murs de coral, sos fruits de rubí i dragons de quà d'or pur, devia esser lo pais de les fades i que cada moment devia ser tant llarc com un any de la terra, de modo que'ls tres anys que havia passat, equivalian a molts cents anys. Naturalment que Urashima desitjava anar ab la primpcesa i no tenia cap interès en quedarse allí solitari. Mes ont era'l camí? No'l podia trobar i no veia a ningú per acompanyarlo. «Potser, se deia, obrint la capsa qu'ella m'ha donat, el trobaré.» Desobehí,

doncs, les ordres de la primpcesa. ¡Qué succehí al obrir la ditxosa capsa! Qué vos creyéu que va eixirne? Res més que un nuvolet blau que's dirigí al oceá. Urashima va suplicarli que's quedés; plorant de pena corria, seguit-lo, perque's recordava que la primpcesa li havia dit que si la obría ja mai podria retornar al palau.

Ben prompte no pogué córrer ni cridar, perque sos cabells negres esdevenien blancs com la neu, son visatge s'arrugá i sa espatlla va encorvarse com la d'un vell. Sa respiració va enfebrirse... llensá sa caixa al mar i la veigé sumergirse entre les ones. Sas moribondes parpelles se li tancaren sobre aquella mar blava, guardadora de tota sa felicitat perduda.

¡Pobre Urashima! Morí perque fou desobedient, lleuger. Encar viuria enamorat, mil anys, si hagués fet lo que van aconsellarli.

No desitjes anarhi al palau dels dragons, més enllá de les ones, ont el deu de la mar viu i governa les tortugues i els peixos? ont els arbres tenen per fulles esmeragdes i per fruits rubís; ont la escata dels peixos es de plata i les amples qués dels dragons or pur?

Traducció de E. DE R.

Noves & velles

DOS QUADROS DEN R. CASAS. — El primer es el retrato de la senyoreta E. C., i figurá en el saló del Champ de Mars, en el que fou votat *associé*. L'altre, es el que ha sigut exposat en el mateix saló enguany, donant lloc a ser nombrat *sociétaire*. — Recordém que la *mateixa* obra fou refusada per la nostra comissió, en l'exposició universal de París de 1900. El lloc aon se desenrotlla la escena, es imaginari, encara que resulta barceloní, per ser fets els estudis per les vores de la plassa de Palacio.

ELS ADELANTOS DEL SIGLE XIX. — Per tot el mes de Juliol, comensarán a repartirse les colleccions de 25 rajoles, per rigorós torn, dels que les hajin encarregat. Pera acreditar la qualitat de subscriptor al Pèl & Ploma, n'hi haurá prou dirijintse a

l'administració, la que passarà avís al establiment de venda, que serà el *Faians Catalá*, aon desd'ara ja hi ha rajoles de mostra.

EL FACSIMIL D'AQUEST NÚMERO, reproduheix un dibuix original den Xavier Gosé, quin motiu es ben clar en un mes durant el que s'han celebrat a Barcelona, París i Perpinyá, Concursos hípics. — Representa una dama jove, encisada probablement per l'elegancia i distinció del *habit rouge* amb el que parla.

EL RETRATO DE LA MARIANI, que publiquem, no s'hi sembla gaire, no per culpa del dibuixant, sino per una equivocació de fixatiu, que s'emportá tota la indefinible quantitat de detalls que dona la semblansa. — Com a pesar de tot es un bon dibuix, el publiquem.

Obrador Gráfico. Thomas. Barcelona

Ayuntamiento de Madrid